

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КОМПЕНСАЦІЙНИХ ФОНДІВ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ ТА ЇХ НАСЛІДКІВ

асистент **Опанасюк Ю.А.**

Сумський державний університет (Україна)

Згідно з «Міжнародної конвенції про запобігання великим промисловим аваріям» та «Конвенцією про транскордонний вплив промислових аварій та катастроф» найбільш важливим напрямом зменшення наслідків крупних промислових аварій та катастроф є розроблення та удосконалення методів оцінки рівня безпеки виробництв з метою прогнозування промислового ризику та витрат на попередження та подолання наслідків катастроф природного та техногенного характеру. Разом з тим, на сьогоднішній день відсутні нормативні документи формування механізмів відшкодування техногенних ризиків та фінансування заходів щодо попередження техногенних аварій та катастроф.

В ринковій економіці, вся відповідальність за еколого-економічний збиток, що нанесений в наслідок катастроф техногенного типу лягає на підприємство – джерело катастрофи. Однак, як правило, еколого-економічний збиток набагато перевищує фінансові можливості підприємства, що завдало шкоди третім особам. В цих умовах одним з важливих джерел відшкодування фінансових і матеріальних витрат на ліквідацію катастрофи та відшкодування еколого-економічного збитку можуть стати галузеві компенсаційні фонди.

Учасники галузевого компенсаційного фонду несуть сумісну відповідальність за нанесення еколого-економічного збитку внаслідок катастрофи техногенного характеру. Кошти галузевого компенсаційного фонду можуть витратитися на фінансування непередбачених витрат, що пов'язані з проведенням аварійно-рятувальні та аварійно-відновлювальні роботи з ліквідації катастрофи техногенного характеру, також ці кошти можуть використовуватися на погашення еколого-економічного збитку.

Загальні принципи формування галузевих компенсаційних фондів враховують наступні принципи:

- ставка є одноразовий платіж у рік, яка залежить від кількості забруднюючих речовин, що зберігаються на підприємстві, частоти відмов на даному підприємстві та обсягу виробництва;
- ставка формується з урахуванням вірогідності настання тієї чи іншої катастрофи техногенного характеру;
- в кінці планового періоду галузевий фонд збільшиться на величину відсотків депозиту банку, отже ставка може зменшуватися протягом декількох років, якщо катастрофа не сталася.

Виходячи з цих положень нами розмір фонду пропонується розраховувати за наступною формулою:

$$F = P \cdot \left(\sum_{i=1}^n y_i \cdot S \cdot \rho_i \cdot \sum M_j \cdot A_j \right) \cdot K_{\text{відш}} \cdot K_{\text{інд}} \cdot (1 - r)^n,$$

де **F** – розмір компенсаційного фонду; **P** – вірогідність настання катастрофи техногенного характеру за поточний період; y_i - питомий збиток; S - площа зони активного ураження; ρ_i - щільність реципієнтів; K_i - регіональний поправочний коефіцієнт для i -го реципієнта, що характеризує відхилення обласних збиткоутворюючих показників від середніх по Україні; $\sum M_j \cdot A_j$ - приведена маса викидів даної галузі; $K_{\text{відш}}$ – коефіцієнт відшкодування еколого-економічного збитку, що залежить від рівня економічного розвитку підприємства; ; $K_{\text{інд}}$ – коефіцієнт індексації платежів; r - депозитна ставка комерційних банків; n – кількість років вкладу.

